

Frederiksberg, den 11. marts 2012

Til Ankestyrelsen, Familieretsafdelingen
Kristineberg 6, 2100 København Ø

Fra Søren Brønchenburg, Sankt Nikolaj Vej 5d, 3.th.,
1953 Frederiksberg C.

Vedr. høring over forslag til lov om ændring af Forældreansvarsloven, Retsplejeloven og lov om det Centrale Personregister (Revision af Forældreansvarsloven m.v.), j. nr. 2011-7301-00042

Familiereftsafdelingen har den 16. februar 2012 sendt en revision af Forældreansvarsloven m.v. i høring, jf. opslag på Høringsportalen. Efter at have læst lovforslaget, fremsender jeg hermed som privatperson nedenstående 10 forbedrings- og opstrammingsforslag til lovforslaget med tilhørende vejledninger, idet jeg antager, at partierne bag den politisk aftale af 8. februar 2012 både skal drøfte høringsvar og godkende en revision af de tilhørende vejledninger, som Forældreansvarsloven i dag administreres efter. Jeg er cand. polyt. i samfundsplanlægning, og jeg har siden år 2006 interesseret mig for regler og lovgivning omkring forældremyndighed og samvær.

Nedenstående 10 forbedrings- og opstrammingsforslag har tidligere været forelagt Folketingets Retsudvalg, og de bygger dels på konkrete sager og dels på egne og andres sager og oplevelser, som jeg har fået indblik i de sidste 5 år. Alle 10 forslag er begrundet og konkretiseret i vedlagte **bilag 1**.

Fælles for alle 10 forslag er, at såfremt forslagene medtages i revisionen af Forældreansvarsloven, vil de både mindske spændingerne / konflikterne omkring barnet /børnene, dvs. skabe ro omkring barnet, og antager jeg nedbringe antallet af sager ved statsforvaltningerne og ved fogedretterne landet over.

10 forbedrings- og opstrammingsforslag til lovforslaget om revision af Forældreansvarsloven

- 1) Opstramminger omkring varsling af hovedferie, så barnet ikke afskæres fra at afholde ferie med begge dets forældre
- 2) Statsforvaltningen skal kunne regulere, hvor meget ferie bopælsforælderen kan afholde med barnet
- 3) Praksis for samvær i forbindelse med julen/nytåret, efterårs- og vinterferien, påsken og pinse og sommerferie skal være, at barnets ferier efter anmodning deles lige mellem forældrene
- 4) Hele samværet skal ikke kunne aflyses som følge af bopælsforælders delvise ferieafholdelse
- 5) Samvær med mindre børn skal øges så der skabes tilknytning, jf. nyere dansk tilknytningsforskning, en forældre skal ikke dømmes ude af små børns liv
- 6) Begge forældre har behov for kontakt til sundhedsplejerske og anden rådgivning ved små delebørn
- 7) I afgørelser om børns samvær skal der tages hensyn til transport i myldretider og reel transportafstand
- 8) Små og mindre børn skal kunne afholde barsels- og eller forældreorlov med begge sine forældre, også selv om forældrene ikke længere bor sammen
- 9) Børn skal nyde omsorg i forbindelse med dets første og anden sygedag af begge sine forældre, også selvom forældrene ikke længere bor sammen
- 10) Familiereftsafdelings og Statsforvaltningernes medarbejdere skal efteruddannes i at spotte efter fødselsreaktioner, således at sagsbehandlerne bedre er i stand til at forstå og handle på disse reaktioner - specielt de ubehandlede reaktioner.

Generel note til bilag 1: Familiestyrelsen blev pr. 1. januar 2012 en del af Ankestyrelsen under navnet Familiereftsafdelingen.

Bilag 1: Begrundelse og konkretisering af 10 konkrete forbedrings- og opstrammingsforslag til Lovforslag om revision af Forældreansvarsloven m.v., jf. politisk aftale af 8. februar 2012.
Af Søren Brønchenburg, Frederiksberg

Ad 1) Opstramminger omkring varsling af hovedferie, så barnet ikke afskæres fra at afholde ferie med begge dets forældre

Justitsministeren skrev i et svar til Retsudvalget i juni 2008, at barnets samværsdokument skal:

"... indeholde bestemmelser om varsling af ferie mellem forældrene og om placering af sommerferiesamvær, hvis dette er fastsat. Dette kan f.eks. være en bestemmelse om, at samværsforælderen vælger placeringen af sit sommerferiesamvær med barnet i lige år, og bopælsforælderen vælger placeringen af sin sommerferie med barnet i ulige år. Det er normal praksis, at der i dokumentet indsættes en dato for, hvornår sommerferiesamværet skal være fastlagt. Datoen vælges konkret i den enkelte sag, men vil dog sjældent ligge senere end 1. maj. Det vil derfor konkret være muligt at bestemme, at varsling af ferie skal ske inden den 1. april."

Det er til barnets bedste, at skrive bestemmelser for varsling af barnets ferier i hovedferier, dvs. fra 1. maj til 30. september, og ferier uden for hovedferie perioden, ind i barnets samværsresolution. Klare og entydige resolutioner skaber ro omkring barnet, og det letter alt andet lig presset på statsforvaltningernes sagsbehandling, som jf. artikler i pressen fra både 2011, 2010 og 2009 om behandling af feriesager.

Desværre ses det, at nogle sagsbehandlere i statsforvaltningerne ikke har den store forståelse for, at mor og far eller mors og fars nye partner skal aftale ferie i hovedferien allerede 1. februar. Dette gælder eksempelvis forældre eller forældres nye partner, der arbejder på regionshospitaler og i sundhedssektoren i øvrigt. Her er det helt normalt, at ferie skal være indmeldt inden den 1. februar, og endeligt aftalt og fordelt 1. marts. Ferier uden for hovedferier aftales som regel inden den 1. september, med virkning frem til 1. maj året efter.

Hvis statsforvaltningerne arbejder med et varsel 1. april eller 1. maj, kan det betyde, at samværsforælderen kommer i en situation/kommer i et krydspres, hvor dennes ferie er lagt fast 1. februar/1. marts – medens bopælsforælderen først skal fastlægge sin ferie 1. maj. Og i forhold til ferie fastlæggelse i sundhedssektoren hjælper det ikke meget, at en tilfældig sagsbehandler eller dennes kontorchef i statsforvaltningen laver sagsbehandling på baggrund af egne præferencer og varslingsvilkår, og derfor i sagsbehandlingen udviser manglende forståelse eller empati for de forhold, som forældrene/familierne er underlagt arbejdsmæssigt.

En standard formulering i samværsresolutionen angivet i vejledning til den reviderede Forældreansvarslov kan fx være:

"I lige år meddeler moderen seneste den 1. februar, hvornår hun agter at holde ferie med barnet, hvorefter faderen seneste 15. februar meddeler, hvornår han holder sin ferie med barnet. Endelig ferie er aftalt inden 1. marts.

Faderen bestemmer placering af sommerferiesamvær i ulige år. Han meddeler seneste 1. februar moderen, hvornår han agter at holde ferie, hvorefter moderen senest 15. februar meddeler, hvornår hun holder sin ferie med barnet. Endelig ferie er aftalt inden 1. marts.

Såfremt parterne ikke er enige om sommerferiesamvær inden 1. marts, kan enhver af parterne ansøge Statsforvaltningen om fastsættelse."

Forbedringsforslag: En bestemmelse for varsling af defineret hovedferie skal sikre, at barnet ikke afskæres fra at afholde ferie med begge forældre. Det skal indskærpes over for statsforvaltningerne og Ankestyrelsen, at de skal hjælpe forældrene til at få aftalt ferievarsler, som gør det muligt for begge forældre at afholde sommerferie med barnet. Sagsbehandlingstider på 1½ år er ikke rimelige og skaber ikke ro om barnet. Hvis barnet tilmed har mindre halvsøskende, er det selv sagt ikke rimeligt, at de afskæres fra at afholde ferie med disse. Samtidig må såvel statsforvaltningerne som Ankestyrelsen udvise mere fleksibilitet, idet forældre jo skifter job ind i mellem, hvorfor forældrene kan blive pålagt andre ferievarslingsforhold i forhold til deres job.

[Ovenstående formulering i boks skrives ind i revision af Vejledning om samvær – VEJ nr 9860 af 06/09/2007 (gældende) som forslag til standard formulering i barnets samværs resolution. Såvel statsforvaltningerne som Ankestyrelsen skal udvise større fleksibilitet i disse sager, så en forældres ferievarslingsbestemmelser ikke kommer barnet til last ifbm. ferier. Større fokus på barnets behov i disse sager, vil give statsforvaltningerne mindre sagsbehandling.]

Ad 2) Statsforvaltningen skal kunne regulere, hvor meget ferie bopælsforælderen kan afholde med barnet

Justitsministeren skriver i et svar til Retsudvalget i juni 2008, at det ...:

"... er i dag ikke muligt at fastsætte omfanget af bopælsforælders feriesamvær [med barnet], fordi Forældreansvarsloven kun regulerer retten til samvær for den af forældrene, som barnet ikke har bopæl [CPR-register-adresse] hos. Med Forældreansvarsloven er adgangen til erstatningssamvær dog blevet lempet, sådan at der i sager, hvor bopælsforælderen eksempelvis holder mere ferie end normalt, eller fordi ferien ikke holdes sammenhængende, vil kunne fastsættes erstatningssamvær."

Det er min oplevelse, at den manglende mulighed for at regulere den såkaldte "bopælsforældres" feriesamvær med barnet giver en del problemer i familier med delebørn. Samtidig er det min oplevelse, at Ankestyrelsen meget nødig konkretiserer, hvor meget "... mere ferie end normalt" måles og opgøres. De fleste offentlige og private arbejdsgivere vil formentlig sige, at ferie over tre uger, er mere ferie end normalt.

Eksempel fra 2009 – Mere ferie end normalt

I ferieåret 2009-2010 blev et mindre barn på tre år afskåret fra samvær i sammenlagt 2 måneder på grund af bopælsforælders ferier, heraf var de fire uger sommerferie med bopælsforælderen. Der var endvidere afholdt ferier under 7 dage. Barnet reagerede negativt, når det ikke så samværsforælderen i 3-4 dage.

Da statsforvaltningen efterfølgende blev anmodet om at fastsætte erstatningssamvær blev dette afvist, både hvad angik sommerferien på 4 uger og ferie under 7 dage. Familiestyrelsen støttede efterfølgende forvaltningens afvisning, og den mente ikke at barnet skulle have erstatnings samvær til trods for, at barnet i ferieåret havde været afskåret fra samværsforælderen i 2 måneder på grund af bopælsforælders ferier.

Bopælsforælderen fik efterfølgende skrevet følgende bemærkning ind i barnets resolution: *"...Faderens ferie skal placeres med respekt af, at bopælsforælderen [moderen] kan afholde tre ugers sammenhængende sommerferie med barnet, hvis det ønskes"*. Trods anmodning herom lykkes det ikke samværsforælderen at få tilsvarende formulering skrevet ind i resolutionen til trods for, at denne vedvarende havde ansøgt om at alle ferier skulle deles lige med henvisning til, at det er begge forældres ansvar, at barnet har samvær med begge forældre, jf. Forældreansvarsloven.

Samværsforælderen konkluderede, at et er hvad Justitsministeren orientere Retsudvalget om, en anden ting er praksis og administrationen af Forældreansvarsloven i forvaltningerne og i Familiestyrelsen.

Det er ganske enkelt for nemt i dag for statsforvaltningerne at afvise anmodninger om erstatningssamvær. Min oplevelse er, at hvis et aflyst samvær har den konsekvens, at der øjeblikkeligt tildeles barnet erstatnings-samvær, så stopper bopælsforælders lange ferier øjeblikkeligt, forældreansvaret øges og samarbejdet mellem forældrene forbedres mærkbart. Det giver ro omkring barnet og færre sager hos myndighederne.

Et barn i den skolepligtige alder, ca. fra 5-7 års alderen, har normalt 5-6 ugers sommerferie. Som borger kan det undre, hvordan det kan være så vanskeligt for statsforvaltningerne, at dele 6 uger i to, så barnet har tre ugers sommerferie med mor og tre ugers sommerferie med far, hvis der anmodes herom?

Det er helt normalt i dag, at familier samlet (delte som udelte familier) tager på ferie 2-3 uger ud af landet. Men hvordan kan det være, at delebørn kun skal have denne oplevelse med bopælsforælderen?

Hvordan kan det være, at den forælder som tilfældigvis er blevet bopælsforælder, skal kunne holde 4-5 ugers ferie i barnets sommerferie med den konsekvens, at barnet enten ikke får mulighed for at holde sommerferie med den anden forælder, eller at denne ferie skal holdes, når barnet er begyndt i skole igen?

Justitsministeren skriver bl.a. i et svar til Retsudvalget i juni 2008, at *"... det er begge forældres ansvar, at der er samvær med den forælder, som barnet ikke bor hos [deler CPR-register-adresse med]"*. Men hvor er det lige i gældende lovgivning, at der tages hensyn til dette ved fordeling af delebørns ferier?

Det er at tage hensyn til et mindre barns tarv og perspektiv ikke at afskære det fra dets ene forælder i 4 uger, når det i forvejen reagerer negativt på afbrydelser i kontakten med samværsforælderen i 3-4 dage.

Forbedringsforslag: Statsforvaltningerne skal have hjemmel til proaktivt at regulere, hvor meget ferie en bopælsforælder kan afholde med barnet dets alder taget i betragtning. Det er at varetage barnets tarv og perspektiv, at give barnet lige mulighed for at afholde sammenhængende ferie og feriedage både i sommerferier og helligdage med både dets far og mor samt evt. søskende.

[Det skrives ind i revision af Vejledning om samvær – VEJ nr. 9860 af 06/09/2007 (gældende), at Statsforvaltningen proaktiv kan regulere, hvor meget ferie bopælsforælderen kan afholde med barnet dets alder taget i betragtning. Det er at varetage barnets tarv og perspektiv at give barnet lige mulighed for at afholde sammenhængende ferie og feriedage både i sommerferier og helligdage med både dets far og mor samt evt. søskende. Resultat: Mindre sagsbehandling i statsforvaltningerne, større forældreansvar og mere ro omkring barnet alt andet lige].

Ad 3) Praksis for samvær i forbindelse med julen/nytåret, efterårs- og vinterferien, påsken og pinsen og sommerferie skal være, at barnets ferier efter anmodning deles lige mellem forældrene

Statsforvaltningen skriver i en standard makro, "*Praksis for fastsættelse af samvær i ferier er, at der i almindelighed fastsættes samvær i forbindelse med julen/nytåret, påsken, efterårs- og vinterferien samt nogle uger i sommerferien. Der kan endvidere fastsættes samvær i forbindelse med andre kulturelle og religiøse begivenheder*".

Justitsministeren skriver i et svar til Retsudvalget i juni 2008, at ...:

"... afgørelser om feriesamvær træffes ud fra en konkret og individuel vurdering af, hvilken samværsordning der i relation til feriesamvær vil være bedst for barnet. Det samme gør sig gældende i forhold til samvær i forbindelse med jul, nytår og andre kulturelle og religiøse begivenheder. Der er således i lovgivningen ikke noget til hinder for en lighedeling af ferier og øvrige begivenheder, hvis det i den konkrete sag vurderes, at det vil være til barnets bedste, og der i øvrigt er sket den nødvendige inddragelse af barnets perspektiv."

Der er altså i lovgivningen i dag ikke noget til hinder for en lighedeling af ferier og øvrige begivenheder, hvis det i den konkrete sag vurderes, at det vil være til barnets bedste, og der i øvrigt er sket den nødvendige inddragelse af barnets perspektiv. Praksis viser imidlertid, at hvis en bopælsforældre ønsker at minimere feriesamvær i forbindelse med julen/nytåret, efterårs- og vinterferien, påsken, pinsen og sommerferien, så er såvel statsforvaltninger og Ankestyrelsen mest tilbøjelig til at tildele barnet minimums samvær ved ferier.

Forbedringsforslag: Det skal præciseres i vejledningerne til den reviderede Forældreansvarslov at udgangspunktet er, at ferierne i forbindelse med jul og nytår, påsken, pinsen, sommerferie (skolernes sommerferie på 6 uger), efterårsferie, vinterferie skal deles lige mellem forældrene, med mindre konkrete og væsentlige forhold taler imod dette.

[Det skrives ind i revision af Vejledning om samvær – VEJ nr. 9860 af 06/09/2007 (gældende), at udgangspunktet er, at ferierne i forbindelse med jul og nytår, påsken, pinsen, sommerferie (skolernes sommerferie på 6 uger), efterårsferie, vinterferie deles lige mellem forældrene, med mindre konkrete forhold taler imod dette. Bopælsforælderen har ingen særrettigheder. Resultat: Mindre sagsbehandling i statsforvaltningerne, større forældreansvar og mere ro omkring barnet]

Ad 4) Hele samværet skal ikke kunne aflyses som følge af bopælsforælders delvise ferieafholdelse

Justitsministeren skriver i et svar til Folketingets Retsudvalg i juni 2008, at ...:

"... Justitsministeriet kan oplyse, at et af hovedprincipperne bag forældreansvarsloven er, at et barn har ret til to forældre. Det er begge forældres ansvar, at der er samvær med den forælder, som barnet ikke bor hos [har CPR-register-adresse hos].

Vedrørende varsling af ferie og bopælsforælders ferieafholdelse kan Justitsministeriet oplyse, at et samværsdokument som udgangspunkt skal indeholde en række standardbestemmelser om samværet. Det skal blandt andet fremgå af samværsdokumentet, at samværet bortfalder, hvis det helt eller delvist falder på tidspunkter, hvor bopælsforælderen holder ferie med barnet, når ferien er af en uges varighed eller mere. Det betyder, at bopælsforælderen ikke kan afholde mindre end syv dages ferie med den konsekvens, at

samværet bortfalder. Da der er tale om et standardvilkår, kan det fraviges, hvis et andet vilkår om bortfald af samvær er bedst for barnet.

... Med forældreansvarsloven er adgangen til erstatningssamvær dog blevet lempet, sådan at der i sager, hvor bopælsforælderen eksempelvis holder mere ferie end normalt, eller fordi ferien ikke holdes sammenhængende, vil kunne fastsættes erstatningssamvær."

Af Justitsministerens svar fremgår det klart og tydeligt, at en såkaldt bopælsforælder ikke kan afholde mindre end syv dages ferie med barnet med den konsekvens, at samværet bortfalder. Det fremgår også af ministerens svar, at barnets adgang til at få erstatningssamvær er lempet, såfremt bopælsforælderen alligevel afholder ferier under 7 dages varighed med barnet, hvor samvær helt eller delvist aflyses.

Endvidere fremgår det, at et barn har ret til to forældre, og at det er begge forældres ansvar, at der er samvær med den forælder, som barnet ikke bor hos.

Eksempel fra slutningen af 2009 – ferier under 7 dage

En bopælsforælder tager i slutningen af 2009 en forlænget weekend med et mindre barn på tre år til Spanien fra torsdag morgen til søndag aften. Dvs. 4 dage i alt og under de 7 dage. Barnets samvær med samværsforælderen aflyses delvist. Af barnets samværsdokument fremgår det, at *"... bopælsforælderen ikke kan afholde mindre end syv dages ferie med den konsekvens, at samværet bortfalder"*.

Samværsforælderen kan lade være med at udlevere barnet eller skrive til fogedretten, idet det er nævnt i barnets resolution, at bopælsforælderen ikke kan afholde mindre end syv dages ferie med barnet med den konsekvens, at samværet helt eller delvist bortfalder. Samværsforælderen udleverer barnet til bopælsforælderen uden aftale om erstatningssamvær af hensyn til samarbejdet omkring barnet, hvorefter samværsforælderen med det samme ansøger statsforvaltningen om fastsættelse af erstatningssamvær for barnets mistede samvær.

Statsforvaltningen afviser imidlertid at fastsætte erstatningssamvær med den begrundelse, at barnet har jævnligt samvær. Der tages ikke hensyn til 7-dages-reglen. Familiestyrelsen stadfæster senere denne afgørelse uden at tage hensyn til, at 7-dages-reglen i barnets resolution faktisk ikke er overholdt.

Samværsforælderen konkluderer, at bopælsforælderen ikke behøver at overholde barnets resolution, da handlinger imod denne ingen konsekvens har. Chikane af barnets samvær har således ingen konsekvens.

Eksemplet viser, at der er rig mulighed for, at en bopælsforælder, der ønsker at genere barnets samvær eller bare ønsker at afholde sporadiske ferier, kan gøre dette uden hensyntagen til barnet tarv og perspektiv. Og samtidig er det i strid med det, som Justitsministeriets har orienteret Folketingets Retsudvalg om, nemlig at bopælsforælderen ikke kan afholde ferier på mindre end syv dage, med den konsekvens at barnets samvær helt eller delvist bortfalder.

Endvidere må det konstateres, at myndighederne forholder sig passivt i forhold til aktivt at anvende mulighederne for tildeling af erstatningssamvær. Når myndighederne ikke agere i forhold til og overholder barnets samværsresolution, så mister samværsdokumenterne værdi som juridisk dokument. Dette giver uro omkring barnet, unødige mange sager hos statsforvaltningerne og svækker forældreansvaret.

Forbedringsforslag: Det skal præciseres klart og tydeligt i vejledningerne til den reviderede Forældreansvarsloven, at en bopælsforælder ikke kan afholde mindre end syv dages ferie med barnet med den konsekvens, at samværet helt eller delvist bortfalder. Sker det alligevel, skal statsforvaltningerne betragte det som samværschikane fra bopælsforælders side. En konsekvens kan her være, at overføre barnets bopæl midlertidigt til samværsforælderen. Der skal altid fastsættes 1 til 1 erstatningssamvær til gavn for barnet. I langt de fleste tilfælde vil statsforvaltningernes proaktive brug af erstatningssamvær have den konsekvens, at samværschikanen stopper omgående til gavn for roen og samarbejdet omkring barnet.

[Det skrives ind i revision af Vejledning om samvær – VEJ nr. 9860 af 06/09/2007 (gældende), at En bopælsforældre ikke kan afholde mindre end syv dages ferie med barnet med den konsekvens, at barnets samvær bortfalder. Sker det alligevel, skal statsforvaltningerne omgående fastsætte 1 til 1 erstatningssamvær og samtidig vurdere, hvem af forældrene som er bedst til at sikre barnets kontakt til begge forældre, jf. et af Forældreansvarslovens hovedprincipper. Resultat: Mindre sagsbehandling i statsforvaltningerne, færre fogedsager, større forældreansvar og mere ro omkring barnet

Ad 5) Samvær med mindre børn skal øges så der skabes tilknytning, jf. nyere dansk tilknytningsforskning – en forældre skal ikke dømmes ude af små børns liv

Statsforvaltningen skriver i en standard makroer, at: *"I barnets første levemåneder, det vil sige de første 4-5 måneder, fastsættes samværet efter en afvejning af hensynet til, at barnet så tidligt som muligt opnår en tæt kontakt med samværsforælderen og samtidig bevarer tryghed og stabilitet. Samværet fastsættes normalt til ½- 1 time og med korte, regelmæssige mellemrum, således at der kan tages hensyn til barnets pleje- og omsorgsbehov".*

Justitsministeren skriver i et svar til Folketingets Retsudvalg i juni 2008, at ...:

"Justitsministeriet kan oplyse, at et af hovedprincipperne bag forældreansvarsloven er, at et barn har ret til to forældre. Det er begge forældres ansvar, at der er samvær med den forælder, som barnet ikke bor hos....

Et andet grundlæggende princip i loven er, at alle afgørelser skal træffes efter, hvad der er bedst for barnet. Barnets perspektiv skal i den forbindelse belyses. Statsforvaltningens mål er at finde frem til den bedst mulige løsning for det enkelte barn. Det betyder, at et af myndighederne fastsat samvær kan spænde fra f.eks. ½ times samvær til 7 dage ud af 14 dage (deleordning). Det er vigtigt at understrege, at der ikke længere opereres med begrebet "normalsamvær".

Praksis for samvær med mindre børn er blevet ændret ved vedtagelsen af forældreansvarsloven. Der vil nu i højere grad end tidligere blive fastsat samvær inden for barnets første levemåneder, dvs. de første 4-5 måneder. Der vil også kunne fastsættes samvær med større hyppighed end tidligere. Det samvær, der fastsættes, skal varetage barnets tarv bedst muligt. Når der er tale om små børn, vil belysningen af barnets perspektiv skulle ske ved inddragelse af børnesagkyndige."

Forældre afskæres i dag fra tilknytning til små børn. Ud fra egne erfaringer med et barn, der blev delebarn tidligt efter dets fødsel angiveligt som følge af en efterfødselsreaktion, er det min oplevelse, at det angivne tidsinterval i "Vejledning om samvær", jf. ovenstående svar, er katastrofalt lavt sat.

Min oplevelse var, at 2 timer med 2-3 dages mellemrum var minimum for at lære det lille barn at kende og sikre den helt nødvendige tilknytning mellem barn og forældre. Barselsorlov blev hindret af myndighederne.

Det var en meget skræmmende oplevelse at konstatere, det lille barn glemte en af dets primære omsorgs personer fra gang til gang, når der gik mere end to dage mellem hvert samvær. Samtidig tog det ca. ½ time at skabe en tryk kontakt til barnet, en kontakt som ind i mellem blev forstyrret af uvedkommende personer, som ingen forståelse havde for, hvor skrøbelig og afgørende denne tillige tilknytning er for barnets og forældres gensidige tilknytning og følelsesmæssige udvikling. Det kan være ganske problematisk for både barn og forældre at få denne tidlige følelsesmæssige tilknytning forstyrret og begrænset af uvedkommende.

Et samvær for os på ½-1 time ville i yderste konsekvens have betydet, at kontakten til barnet måtte opgives, da tilknytningen til barnet formentlig ikke ville være blevet aktiveret af et så begrænset samvær. Der findes adskillige eksempler på, at børn der senere i livet har opsøgt en forælder, som det er blevet afskåret fra, har store problemer med at etablere tilknytning og gensidige følelsesmæssige relationer til denne forælder.

Viden om "Fædres relationer til deres spæd- og småbørn"

Ved Rigshospitalet er der gennemført et omfattende forskningsprogram om "Fædres relationer til deres spæd- og småbørn" under ledelse af chefpsykolog Svend Aae Madsen, Ph.d., chefpsykolog og klinikchef på Rigshospitalet, København.

I forbindelse med Familiestyrelsens konference "*Barnets perspektiv i familieretlige sager i en globaliseret verden*" i slutningen af september 2010 var der en særlig session omkring "*Fædres tilknytning til børn, særligt spædbørn – samvær, indlevelse og omsorg*".

På konferencen blev der lagt særlig vægt på at belyse de store forandringer i faderskabet, som fædre oplever i disse år. På konferencen blev der også sat fokus på, hvordan fædre knytter sig til spædbørn, hvilke forskelle og ligheder der er i mænds og kvinders omsorg for de mindste børn, og ikke mindst hvilken betydning den tidlige tilknytning har for barn og far. Chefspsykolog Svend Aae Madsen deltog.

Forbedringsforslag: Da Ankestyrelsen og statsforvaltningerne erfaringsmæssigt benytter vejledende minimums frekvenser i deres afgørelser, såfremt en mor er i mod samvær, foreslås det, at det vejledende minimumssamvær hæves til 3 timer i vejledningen om samvær og med en min. samværsfrekvensen på max 2-3 dage mellem hvert samvær. Hvis samfundet vil være sikker på, at der sker den nødvendige tilknytning mellem barn og forældre, skal samvær ikke fastsættes til mindre end tre gange tre timers samvær om ugen med børn under 4 måneder. Statsforvaltningerne skal sikre hurtige afgørelser med fokus på, at der skal skabes ro omkring den helt nødvendige tilknytning og tid til, at den nødvendige kontakt, følelser og tilknytning mellem barn og forælder etableres, og barnet får ro til at opleve, at det kan modtage pleje og omsorg fra samværsforælderen. Efter barnets 4. måned skal der ske en jævn optrapning af samværet.

[Det skrives ind i revision af Vejledning om samvær – VEJ nr. 9860 af 06/09/2007 (gældende), at minimumssamvær er 3 gange a tre timer om ugen til børn under 4 måneder. Efter barnets 4. måned skal der ske en jævn optrapning af samværet, jf. de nuværende vejledende minimums regler. Det skal præciseres og understreges for statsforvaltningerne, at der ikke længere opereres med begrebet "normalsamvær". Og at et barn der uheldigvis er blevet delebarn kort tid efter dets fødsel – på lige fod med andre børn – kan opnå 5-9, 6-8 og 7-7 samværsordninger på lige vilkår som andre børn i delte familier – uanset en bopælsforælder måtte modsætte sig dette ønske. Resultat: bedre tilknytning og ro om barnet, større forældreansvar og mindre sagsbehandling i statsforvaltningerne.]

Ad 6) Begge forældre har behov for kontakt til sundhedsplejerske og anden rådgivning ved små delebørn

Det er i dag som udgangspunkt bopælsforælderen, som har kontakten til barnets sundhedsplejerske ved samlivsbrud til trods for, at samværsforælderen kan have et lige så stort behov for kontakt til barnets sundhedsplejerske, som den der er blevet bopælsforælder.

Det bedste vil alt andet lige være, at der sikres adgang for begge forældre til rådgivning hos barnets sundhedsplejerske, så pleje og omsorg af barnet varetages ensartet og bedst muligt. Det gælder især, hvis samværsforælder og barnet har folkeregisteradresse i to forskellige kommuner.

Det tidligere Ministerium for Sundhed og Forebyggelse skrev i et svar til Folketingets Retsudvalg i juni 2008 om adgang til rådgivning fra barnets sundhedsplejerske, at:

"Det fremgår af sundhedslovens § 120, stk. 2, at kommunerne skal tilbyde alle børn og unge en generel sundhedsfremmende og sygdomsforebyggende indsats.

Den kommunale sundhedstjeneste varetager opgaver i barnets hjem, i dagtilbud, i skoler og i lokalsamfundet.

I bekendtgørelse nr. 1183 af 26. november 2006 om forebyggende sundhedsydelser for børn og unge er det fastsat, at sundhedsplejerskens virksomhed i barnets første leveår normalt skal udøves ved besøg i hjemmet.

Sundhedsplejerskens arbejde med det enkelte barn skal tage udgangspunkt i familiens og barnets ressourcer, understøtte dem og medvirke til at udvikle familiens evne til selv at mestre udfordringer og vanskeligheder forbundet med at have børn.

Sundhedsplejersken er en ressourceperson for familien, når de har behov for støtte til forbedring eller forandring af familiens situation. Her tænkes fx på kontakt/tilknytning mellem forældre og børn, forældrenes omsorgskapacitet, søskendeforhold, samlivsforhold, herunder fx opløsning af parforhold og sammenbragte familier, familiens relationer til andre, familiens bolig-mæssige situation mv.

Sundhedsloven er ikke til hinder for, at den kommunale sundhedstjeneste giver samværsforældre adgang til vejledning om barnets trivsel og udvikling."

Justitsministeriet skriver endvidere i et svar til Folketingets Retsudvalg i juni 2008, at:

"... at forældreansvarslovens § 23 regulerer adgangen til at få orientering om barnets forhold for den forælder, der ikke har del i forældremyndigheden. Denne forælder har ret til – efter anmodning – at få orientering om barnets forhold fra skoler, børneinstitutioner, social- og sundhedsvæsenet samt private sygehuse, privatpraktiserende læger og tandlæger. Forælderen har også ret til at få udleveret dokumenter om barnets forhold, hvis disse findes på skoler og i børneinstitutioner. Det vil altså være muligt for samværsforælderen at få en orientering om barnets forhold fra sundhedsplejersken."

Svaret fra det daværende Ministerium for Sundhed og Forebyggelse, hvor det bl.a. fremhæves omkring adgangen til rådgivning fra barnets sundhedsplejerske, at "*Sundhedsloven ikke er til hinder for, at den kommunale sundhedstjeneste giver samværsforældre adgang til vejledning om barnets trivsel og udvikling*" er overordentlig positivt set i relation til barnets tarv og perspektiv.

Derimod finder jeg ikke svaret fra Justitsministeriets specielt brugbart i forhold til behovet for konkret rådgivning fra barnets sundhedsplejerske og dialog med denne samt anden rådgivning vedr. barnet.

Min oplevelse af at stå med et helt lille barn er, at ikke handler at blive orienteret, MEN det handler om efter behov at kunne få afklaret spørgsmål i dialog omkring barnets trivsel, pleje, udvikling og omsorg mv. med en fagperson og ikke en envejs orientering uden mulighed for dialog, spørgsmål og rådgivning.

Med foreliggende forslag til revision af Forældreansvarsloven reduceres endvidere begge forældres adgang til at få orientering om barnets forhold, jf. ændringerne af §23 i Forældreansvarsloven, og dermed reduceres begge forældres adgang til rådgivning og dialog med barnets **sundhedsplejerske samt adgang til anden rådgivning ved små delebørn**. Det er ikke at varetage barnets tarv og perspektiv, og det synes at være en væsentlig mangel i evalueringen af Forældreansvarsloven og en åbenlys forringelse for små delebørn.

Forbedringsforslag: Jeg vil opfordre Social- og Integrationsministeren til at oplyse kommunerne om – særligt de kommunale sundhedsplejersker, at Sundhedsloven giver samværsforældre adgang til vejledning om barnets trivsel og udvikling uanset, denne ikke har CPR-register-adresse med barnet eller fysisk bor i en anden kommune. Formålet er, at sikre begge forældres adgang til at kontakte og benytte sig af rådgivning fra barnets sundhedsplejerske, så pleje og omsorg af barnet varetages bedst muligt. Ændringerne af §23 i Forældreansvarsloven må ikke betyde, at forældre afskæres fra at få rådgivning og være i dialog med barnets sundhedsplejerske samt få adgang til anden rådgivning ved små delebørn.

[Det skrives ind under §23 i den reviderede Forældreansvarslov, at begge forældre har adgang til at kontakte og benytte sig af rådgivning fra barnets sundhedsplejerske, jf. Sundhedsloven, således at barnets pleje og omsorg varetages bedst muligt. Kontakt og rådgivning fra barnets sundhedsplejerske skal også kunne ske, selvom barnet og samværsforældre ikke har CPR-registeradresse i samme kommune. Resultat: barnets tarv og perspektiv varetages og forældreansvaret styrkes. Forslag understøtter endvidere initiativer i forhold til tidlig indsats for socialt udsatte børn.]

Ad 7) I afgørelser om børns samvær skal der tages hensyn til transport i myldretider og reel transportafstand

Problemstilling: Et lille barn skal transporteres med kollektiv gennem København med bus og metro for at nå frem til samvær hos samværsforælderen. Uden for myldretiden fungerer det fint, men i myldretiden er der stor trængsel, og bussen må kun medtage to vogne (barnevogn/ klapvogn mv.). Statsforvaltningen anmodes om at tage højde for, at samværsforælderen ønsker at undgå den værste eftermiddagsmyldretid ved at

kunne afhente barnet en ½ time tidligere i dets institution. Statsforvaltningen ignorerer anmodningen, trods det klart fremgår af vejledningen til Forældreansvarsloven, at der bl.a. skal tages hensyn til sådanne forhold.

I et svar til Retsudvalget i juni 2008 medgiver Justitsministeriet, at der i afgørelser om samvær skal tages hensyn til transport i myndretider og reel transportafstand. Desværre har statsforvaltningernes sagsbehandlere ingen faglige viden om reel transporttid i forbindelse med transport af små og mindre børn.

Forbedringsforslag: Social- og Integrationsministeriet og Ankestyrelsen bør derfor iværksætte et tids studie af, hvor lang tid det faktisk tager at transportere sig med et lille barn via kollektiv trafik i henholdsvis by- og landområder, når dette sker i barnevogn/klapvogn, og når barnet er begyndt at gå selv uden barnevogn/klapvogn.

Samtidig skal Social- og Integrationsministeriet præciseres overfor statsforvaltningerne, at forvaltningerne skal sagsbehandle efter de vejledninger, som Ankestyrelsen ved Familieretsafdelingen og politikkerne har givet dem som rettesnor for familieretslige afgørelser herunder realitetsbehandling af forældres anmodninger om at tage hensyn til ønske om at undgå transport i myndretider og reel transportafstand.

[Social- og Integrationsministeriet skal præcisere overfor statsforvaltningerne, at forvaltningerne skal sagsbehandle efter de vejledninger, som Ankestyrelsen og politikkerne har givet som rettesnor for familieretslige afgørelser. Der skal altid tages hensyn til barnets og forældrens forhold i sagsbehandlingen, og der skal iværksættes tidsstudier af reel transporttid med små og mindre børn].

Ad 8) Små og mindre børn skal kunne afholde barsels- og eller forældreorlov med begge sine forældre, også selv om forældrene ikke længere bor sammen

Problemstilling: Beskæftigelsesministeren har i et åbent samråd i januar måned 2012 om barsel og fædres mulighed for at afholde barsels- og eller forældreorlov blankt afvist, at dansk lovgivning hindrer nogle fædre i at afholde barsels- og eller forældreorlov. Alligevel viser konkrete sager, at praksis har udviklet sig sådan, at statsforvaltningerne i dag systematisk enten afviser eller trækker sager om fastsættelse af samvær til afholdelse af barsels- og eller forældreorlov i langdrag.

Flere medlemmer af Folketinget har ellers de sidste 2-3 år gang på gang via spørgsmål til Beskæftigelsesministeren og Justitsministeren påvist, at lovgivningen og administrationen af denne hindrer egnede forældre i at afholde barsels- og eller forældreorlov. Det antages jo almindeligvis i samfundet, at en forælder er i daglig kontakt med barnet, når en barsels- og eller forældreorlov afholdes.

Der er derfor brug for, at selve lovteksten i den reviderede Forældreansvarslov tydeligt nævner, at myndighederne i dets sagsbehandling skal tage skærpet hensyn til, at allerede planlagt barsels- og eller forældreorlov kan afholdes, ved at behandles sådan sager hurtigt efter anmodning ved statsforvaltningerne.

Som lovgivningen i dag administreres, kan enhver mor til et lille barn ødelægge faderens ret til orlov og mulighed for at afholde denne. Moderen kan blot true med at forlade hjemmet med barnet og henvise til, at hverken domstole, Ankestyrelsen ved Familieretsafdelingen eller statsforvaltningerne har fastsat eller vil fastsætte samvær i et omfang, der gør det muligt at afholde barsels- og eller forældreorlov med barnet.

Der findes efterhånden flere undersøgelser, som udpeger ovenstående praksis og lovgivningsmæssige hindringer som en af årsagerne til, at fædre vælger ikke at afholde barsels- og eller forældreorlov. Således har bl.a. Dansk Magisterforening, ATP og HK i undersøgelser påvist problemer på området.

Folketingets Retsudvalg har siden 2008 været opmærksomme på problemstillingen, hvor den daværende Justitsminister orienterer Folketingets Retsudvalg om lovgivningen og dens begrænsninger på området.

Forbedringsforslag: Det er ikke at tilgodese et barns tarv og perspektiv, at sagsbehandlingstiden på denne type sager skal tage op imod 6 år i statsforvaltningerne og Ankestyrelsen. Og det er slet ikke rimeligt ud fra en almindelig lighedsbetragtning, at staten hindrer barnets mulighed for at afholde barsels- og eller forældreorlov med begge dets forældre, således at det stilles ringere i forhold til, hvis barnet var vokset op i et hjem med begge barnets forældre under samme tag. Endvidere er myndighedernes manglende vilje til at fastsætte konkret samvær til afholdelse af barsels- og eller forældreorlov nu ikke længere et mellemværende mellem forældre og deres respektive arbejdsgivere, men nu med staten som part, idet lovningen på området giver den ene forælder mulighed for at afholde hele barslen og eller forældreorloven ved uenighed.

Der burde ikke være noget til hinder for, at en samværsforælder kan afholde barsel med barnet i 2-3 måneder i dagtimerne i den periode, hvor moderens barsel slutter, og hvor barnet alligevel skal i vuggestue og eller integreret institution / børnehave. Andre ordninger skal også tænkes jf. den "Fleksible barselsorlov". Vigtigst er det, at der omkring barsel ikke gøres forskel på de børn, som tilfældigvis bor sammen med begge forældre og de børn som ikke gør.

Forældreansvarsloven skal justeres til, så begge forældre får mulighed for at afholde barsel- og eller forældreorlov med barnet uanset forældrene ikke længere bor sammen. Orlov skal være uafhængig af, om en forældre har del i forældremyndigheden.

[Regeringen og forligspartierne skal i forbindelse med revisionen af Forældreansvarsloven skrive følgende ind under §19 i den reviderede lovgivning:

- Har en forældre planlagt barselsorlov og/eller forældreorlov (udskudt orlov) før samlivets ophør i henhold til gældende overenskomst eller gældende regler, skal myndighederne/statsforvaltningen sørge for, at denne barselsorlov kan gennemføres også for forældre, der ikke har barnets bopæl.

- Statsforvaltningen skal, hvis en forældre anmoder herom i henhold til ovenstående, omgående fastsætte samvær hver dag, så barselsorlov og eller forældreorlov (udskudt orlov) kan gennemføres i praksis.

Ovenstående skal sikre, at der ikke skabes unødige konflikter omkring barnet, at ingen forældre dømmes ude af barnets liv, og at alle børn alt andet lige behandles lige i forhold til at få en gode og tidlig tæt relation og kontakt til begge dets forældre].

Ad 9) Børn skal nyde omsorg i forbindelse med dets første og anden sygedag af begge sine forældre, også selvom forældrene ikke længere bor sammen

Problemstilling: Til trods for at Justitsministeriet i et svar i 2008 har givet udtryk for, at børn skal kunne nyde omsorg i forbindelse med dets første og anden sygedag af begge sine forældre, også selvom forældrene ikke længere bor sammen, skriver statsforvaltningerne fortsat i en af dets standard makroer, at "*At det er bopælsforælderen, der ved barnets sygdom må skønne, om det på trods af sygdom, kan anses for at være forsvarligt at udlevere barnet til samvær. Ikke enhver sygdom behøver at udelukke samvær.*"

Formuleringen viser med al tydelighed ringeagt for samværsforælders viden om barnets sygdom, idet bopælsforælderen gøres til overforældre ved barnets mulige sygdom. Samtidig tager formuleringen ikke højde for, at barnet lige så godt kan blive sygt hos samværsforælderen, og derfor ikke kan tilbageleveres fra samvær. Samtidig kan samværsforælderen eller dennes nye partner uagtet statsforvaltningernes standard markroer være læge eller have andre relevante sundhedsrelevante uddannelser, som giver en ubestridelig god viden om børns sygdomme. Det sidste eksempel ikke tænkt men hentet fra en konkret sag.

Forbedringsforslag: Det præciseres for statsforvaltningerne, at forvaltningerne i forbindelse med udfærdigelse af samværsresolutioner skal tage højde for, at barnet både kan blive sygt hos bopælsforælderen og samværsforælderen, og at forvaltningerne skal tilrette den diskriminerende standardmakro til:

"At det er den forælder som barnet er hos, der ved barnets sygdom må skønne, om det på trods af sygdom, kan anses for at være forsvarligt at udlevere barnet til samvær eller tilbagelevere det fra samvær. Ikke enhver sygdom behøver at udelukke samvær eller flytning af barnet ved sygdom."

[Standard makro rettes til, så begge forældre ansvarliggøres ved barnets sygdom. Kun ved fremvisning af en lægeerklæring skal samvær kunne aflyses / tilbage levering kunne udsættes. Er barnet er for sygt til at blive transporteret fra den ene forældres bopæl til den anden, vil det fremgå af lægeerklæringen. Samtidig vil en lægeerklæring i højere grad ansvarliggøre begge forælders mulighed for og ansvar for at deltage i barnets omsorg i forbindelse med dets første og anden sygedag. Endvidere vil en lægeerklæring lukke en desværre hyppigt anvendt måde at udøve samarbejdschikane på. Ovenstående forslag til kønsneutral formulering ved barnets sygdom skrives ind i revision af Vejledning om samvær – VEJ nr. 9860 af 06/09/2007 (gældende). Resultat: ro om barnet, større forældreansvar og mindre sagsbehandling i statsforvaltningerne.]

Ad 10) Familieretsafdelings og Statsforvaltningernes medarbejdere skal efteruddannes i at spotte efter fødselsreaktioner, således at sagsbehandlerne bedre er i stand til at forstå og handle på disse reaktioner - specielt de ubehandlede reaktioner.

Problemstilling: Forskning i udlandet (Norge, Sverige, England, USA) viser, at mellem hver 3. og hver 4. kvinder får en reaktion udover 14 dage. Efter fødsels reaktioner er en såkaldt skjult lidelse, som bl.a. resulterer i, at kvinden ikke fortæller, hvor dårligt hun har det af frygt for, at barnet bliver fjernet, såfremt det opdages, hvor slemt hun i virkeligheden har det. [Kilde: www.gaia-instituttet.dk]

Undersøgelser fra Rigshospitalet, fra de tidligere kommuner Lyngby-Tårnbæk kommune og Thisted kommune i 2005 og 2006 viser, at omkring 7% af nybagte fædre (både førstegang- og flergangsfædre) får det følelsesmæssigt svært efter barnets ankomst. For nogle er det en korterevarende tilstand på højst et par uger, for andre varer det længere - fra måneder op til et års tid. For ganske få mænd varer det flere år, før de føler sig oven på igen. [Kilde: www.gaia-instituttet.dk] Yderligere viden om efter fødselsreaktioner kan bl.a. fås via Gaia-instituttet eller på Rigshospitalet.

Trods reaktionerne således er forholdsvis almindelige, er emnet forbundet med stort tabu, jf. ovenfor.

Jeg anser det for en væsentlig mangel i den tidligere Familiestyrelses evaluering af Forældreansvarsloven, at der ikke er gennemført analyser på omfang af sager om påstået eller kendte efterfødselsreaktioner hos en af forældrene. Det antages, at efterfødselsreaktioner kan være årsag til en del af sagerne med små børn.

Forbedringsforslag: Såvel statsforvaltningerne som Ankestyrelsens sagsbehandlere har i dag slet ingen eller en meget begrænset viden om efter fødsels reaktioner, hvorfor de har vanskeligt ved at forstå og handle på disse reaktioner - specielt de ubehandlede reaktioner.

Da efterfødselsreaktioner kan have store konsekvenser for barnets tilknytning til begge forældre på den korte bane, er gennemførelser af såkaldte børnesagkyndige undersøgelser, der ofte tager ét år at gennemføre, ikke brugbare her.

Der foreligger mig bekendt ingen systematiske analyser eller undersøgelser af, hvor mange samværs- og forældremyndighedssager med små børn ved statsforvaltningerne, hvor en eller begge forældre har fået en efterfødselsreaktion i forbindelse med barnets fødsel eller i tiden efter. Dette skal der rettes op på snarest.

[Sociale- og integrationsministeren skal tage initiativ til, at såvel statsforvaltningernes som Ankestyrelsens sagsbehandlere modtager efteruddannelse i at spotte efter fødsels reaktioner, så sagsbehandlerne er i stand til at forstå og handle på disse reaktioner - specielt de ubehandlede reaktioner. Sociale- og integrationsministeren skal også tage initiativ til at kortlægge og undersøge omfang af samværs- og forældremyndighedssager med små børn, hvor en eller begge forældre har fået en efter fødsels reaktion i forbindelse med barnets fødsel eller i tiden efter, herunder hvad statsforvaltningerne kan gøre for at hjælpe disse familier. Resultat: bedre håndtering af sager med små børn, styrke sagsbehandler kompetencer og minske sagsbehandling i statsforvaltningerne.]